

તપ અને તપસ્વી

તપની ગુણગાથા સાથે

આયુષિય વધ્ધમાન તપ ૧૦૦ ઓળીના આરાધકની જીવનકથા

પ્રગટ

અચ્યુભાઈ ચીમનલાલ ઝવેરી

દિવ્યગર્ભ કાર્યાલય

મગુશીની પોળ અમદાવાદ

મળ ૨૦૧૦

આમો સુ. ૭

પરમપૂજ્ય ગઝલાદિપતિ સિદ્ધાન્તમહોદયિ આચાર્ય ડૉ.
 શ્રીમ. વિજયપ્રેમરીથરભાઈ મહારાજ

न्यायान वाचस्पति शासन प्रसावः प पू आचार्य देव
 श्रीमद् विजयगभव दसरीश्वरल महाराज

विद्वद् य प श्री गणेशाय नमः

॥ ॐ ह्रीं अर्धं नम ॥

તપ

લૈનધર્મીમા નિવિધ પ્રકારે તપનું વિશિષ્ટ સ્થાન —

તપ વિના ધર્મનું સ્વરૂપ પરિપૂર્ણ થતું નથી, તેથી જ
ઠહેવાયું છે કે,

‘ધમ્મા મગલમુક્કિટ્ટ, અહિંસા મજ્જમો તવા ।’

અહિંસા, સપત્ત્વ અને તપરૂપી ધર્મ એ ઉત્કૃષ્ટ
મગળ છે

જ્યાં ધર્મનું સ્વરૂપ ચાર પ્રકારે વર્ણવાયું છે, ત્યાં
પણ તપની વિશિષ્ટ ગણના થયેલી છે —

‘દાન સુપાત્ર વિશદ્દ ચ કીલ, તપો વિચિત્ર દુમભાષતા ચ ॥’

પચાચારના પરિચય પ્રસંગે પણ શાસ્ત્રકારોએ તપને
વિશિષ્ટ નિર્દેશ કરેલો છે

‘દમ્ભ નાણ-ચરિત્તે, તથ-આચાર અધીગિયાયાં ।

પમો ભાષાયારો પચ્ચિદ્ધા દોદ્ધ નાવચ્ચા ।’

દેવ, ગુરુ અને ધર્મની યથાર્થ ઉપાસના કરવા માટે
શ્રી નવપદ્ધતિનું આરાધન ઉત્તમ ગણાય છે તેમા પણ તપને
માનવનું સ્થાન પ્રાપ્ત વળેલું છે —

અરિહત, સિદ્ધ આચારજી પાઠક સાધુ સકલ ગુણખાણુ,
દર્શન, જ્ઞાન ચારિત્ર એ ઉત્તમ, તપ તપો કરી બહુમાણુ,
ભવિ તુમે નવપદ ધરજો ધ્યાન

દશવિધ યતિધર્મની ગણના કરતા પણ તપનું
તેજ અગહણી ઉઠયું છે —

શ્વતિ મુક્તી અજ્ઞયે, મહર્ષે ગાયત્ર સચ્ચ ।

મજ્જમ તવ ચેદ્ય ઘમચેરવામિય ॥

આવકના છ પ્રકારના નિત્યકર્મોમા પણ તપના
દર્શન થાય છે —

‘દેવપૂજા ગુરુપાસ્તિ સ્વાધ્યાય મયમસ્તપ ।

દાન ચેતિ ગૃહસ્થાના પટ કર્માણિ દિને દિને ॥

વીશ ધ્યાનનું (પદનું) આરાધન કરતા જીવ તીર્થ કર
ગોત્ર બાધે છે, તેમા પણ તપને વિશિષ્ટ સ્થાન પ્રાપ્ત
થયેલું છે — (૧) અરિહતપદ, (૨) મિહપદ, (૩) પ્રવચનપદ,
(૪) આચાર્યપદ, (૫) સ્થવિરપદ, (૬) ઉપાધ્યાયપદ, (૭)
સાધુપદ, (૮) જ્ઞાનપદ, (૯) દર્શનપદ, (૧૦) વિનયપદ,
(૧૧) ચારિત્રપદ, (૧૨) બ્રહ્મચર્યપદ, (૧૩) ક્રિયાપદ, (૧૪)
તપપદ (૧૫) ગૌતમપદ, (૧૬) જિનપદ, (૧૭) મયમપદ,
(૧૮) અભિનવજ્ઞાનપદ, (૧૯) શ્રુતપદ અને (૨૦) તીર્થપદ

શાસ્ત્રકારોએ મનુષ્ય જન્મનું ફળ આઠ વસ્તુઓથી
માન્યું છે, તેમા પણ તપને યાદ કર્યું છે —

પૂજ્યપૂજા દયા દાને, તીર્થયાત્રા જપસ્તપ ।
શ્રુત પરોપકારઘ્ન, મર્ત્યજન્મફલાદયમ્ ॥

કલિકાલમર્વંશપૂ આચાર્ય શ્રી હેમચ દ્રાચાર્ય મહારાજ
તો તપને જ મનુષ્ય જીવનનું મહાકળ ગણાવે છે —

અઘશ્વીન વિનાશસ્ય શરીરસ્ય શરીરિણામ્ ।
સકામનિર્જરામાર તપ ણ્ય મદત્ત ફલમ્ ॥

મનુષ્યનું શરીર કે જે આજ-કાલ વિનાશ પામવાનું છે,
તેનું મોટું ફળ એજ છે કે સકામ નિર્જરા કરનાર તપ કરવું

તપની અશિત્ય શક્તિ — જૈન શાસનમા તપને
આટલું મહત્ત્વ આપવાનું કારણ એ છે કે કોડો ભવમા
સચિન થયેલા કર્મો તેના વડે જ નાશ પામે છે

‘મયવાદીસંચિયં કર્મં તથસ્તા નિઘ્નરિઘ્નૃ ॥’

આ વસ્તુ શાસ્ત્રકારોએ દૃઢતા વડે સમજાવી છે —

‘મત્ સ્વર્ણગત વદ્વિદસ ક્ષોરગત જલમ્ ।
યથા પૃથક્કરોત્યય જતો કર્મમત્ તપ ॥

જેમ મુવર્ણમા રહેલા મેલને અગ્નિ જુદો પાડે છે, હૃધમા
રહેલા જળને હાથ જુદું પાડે છે, તેમ આત્મામા રહેલા
કર્મરૂપી મેલને તપ જુદો પાડે છે

અને તે કારણે જ તપની પ્રથ સા છે એક નિર્જાથ
મહર્ષિએ કહ્યું છે કે—

અરિહત, સિદ્ધ આચારજી પાઠક સાધુ સકલ ગુણખાણ,
દર્શન, જ્ઞાન ચારિત્ર એ ઉત્તમ, તપ તપો કરી બહુમાણ,
ભવિ તુમે નવપદ ધરજો ધ્યાન

દશવિધ યતિધર્મની ગણના કરતા પણ તપત્તુ
તેજ ઝળહળી ઉઠયુ છે —

‘સતિ મુક્તી અજ્ઞય, મહ્યે લાઘવ સત્ત્વે ।

મજ્જમ તથ ચેદ્ય વ્યભચેરયાસિય ॥

આવકના છ પ્રકારના નિત્યકર્મોમા પણ તપના
દર્શન થાય છે —

‘દેયપૂજા ગુરુપાસ્તિ સ્વાધ્યાય મયમસ્તપ ।

દાનં ચેતિ ગૃહસ્થાના પટ કર્માણિ દિને દિને ॥

વીશ સ્થાનકેતુ (પંતુ) આરાધન કરતા છવ તીર્થ કર
ગોત્ર બાધે છે, તેમા પણ તપને વિશિષ્ટ ધ્યાન પ્રાપ્ત
થયેલુ છે — (૧) અરિહતપદ, (૨) સિદ્ધપદ, (૩) પ્રવચનપદ,
(૪) આચાર્યપદ, (૫) સ્થવિરપદ, (૬) ઉપાધ્યાયપદ, (૭)
સાધુપદ, (૮) જ્ઞાનપદ, (૯) દર્શનપદ, (૧૦) વિનયપદ,
(૧૧) ચારિત્રપદ, (૧૨) બ્રહ્મચર્યપદ, (૧૩) ક્રિયાપદ, (૧૪)
તપપદ (૧૫) ગૌતમપદ, (૧૬) જિનપદ, (૧૭) મયમપદ,
(૧૮) અભિનવજ્ઞાનપદ, (૧૯) શ્રુતપદ અને (૨૦) તીર્થપદ

શાસ્ત્રકારોએ મનુષ્ય જન્મતુ ફળ આઠ વસ્તુઓથી
માન્યુ છે, તેમા પણ તપને યાદ કર્યું છે —

‘યસ્માદ્ વિઘ્નપરપરા ત્રિષદતે દાસ્ય સુરા કુર્ચતે,
કામ શામ્યતિ દામ્યતીન્નિયગણ કલ્યાણમુત્સપતિ ।
તમીલન્તિ મહદ્દય કલપતિ ધ્યસ ચય વર્મણા,
સ્વાધીન ત્રિદિવ શિય ચ મજતિ શ્લાઘ્યંતપસ્તન્ન વિમ્ ॥

તે તપથી વિઘ્નની પરપરા દૂર થાય છે, દેવો દામપણું કરે છે, કામ શમી જાય છે, ઈન્દ્રિયોના સમૂહનું દમન થાય છે, ૩ યાણુ વૃદ્ધિ પામે છે, મહાન ઋદ્ધિઓ પ્રાપ્ત થાય છે, કર્મનો સમૂહ નાશ પામે છે અને સ્વર્ગ તથા મોક્ષ સ્વાધીન થાય છે તે તપ શુ વખાણવા યોગ્ય નથી ? અર્થાત્ છે જ’

આ વિષયમા ઉપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજી મહારાજનર
વશનો પણ ખૂબ ટકથાળી છે

‘આમાસદી પમુદા ચહુલદ્વિ દાવે જાસ પ્રમાવે,
અન્ટમહાસિદ્ધિ નવનિધિ પ્રગટે, નમીષ તે તપ ભાવ રે.
ફલ શિયસુખ માહુ સુર નરધર સંપત્તિ જેદનું જુર,
તે તપ સુરતદ સરિતાં વહુ, સમ મકરંદ અમૂઠ રે.
સર્વ મંગલમા પહેટ મંગલ ધરણવિયું જે પ્રયે,
તે તપપદ ત્રિહુ કાત નમીજે, ધર મહાય શિયપથે રે

જૈન શાસ્ત્રકારોએ તપની તાકાત વર્ણવતા જણાવ્યું છે કે-
‘અધિરં પિ ધિર, ષક પિ ઉચ્ચુઅ દુહ્લદ ચિ તદ સુન્દ ।
કુરુજ્ઞ ચિ સુરુજ્ઞ, તથેણ મપજ્ઞદ કજ્ઞ ॥

તપના પ્રભાવથી અગ્નિય હોય તે ગ્નિર થાય છે,
વાક્ય હોય તે નરલ થાય છે, દુર્તલ હોય તે મુલલ થાય
છે અને જે ઘણા પ્રયત્ને આધી શકાય તેવું હોય તે સર-

સ્વતાથી સાધી શકાય છે આમ તપ વડે મર્વ પ્રકારના કાર્યો સિદ્ધ થાય છે

किं बहुणा भणिष्ण, ज कस्त वि षद् वि कथ्य वि सुहा ।
दीसति भवणमज्ज्ञे, तस्य तयो कारण चेव ॥

વધારે વર્ણન કરવાથી શુ ? જગતમા કોઈને કંઈયે
કંઈ પણ સુખ દેખાતુ હોય તો તેનું કારણ તપ જ છે

તપની વ્યાખ્યા — તપની વ્યાખ્યા જુદા જુદા
ધર્મોમા જુદી જુદી રીતે કરવામા આવી છે કોઈએ અમુક
ઋતને જ તપ માન્યુ છે, કોઈએ વનવાસ, કદમૂળ બદ્ધ
કે સૂર્યની આતાપનાને જ તપ ગણ્યુ છે, તો કોઈએ ડેવળ
દેહદમનથી જ તપની પૂર્ણતા સ્વીકારી છે પરંતુ તપના
શુદ્ધ ન્વરૂપનો વિચાર કરતા આ વ્યાખ્યાઓ પૂર્ણ ગણી
શકાય નહિ જૈનધર્મમા તપની વ્યાખ્યા આ પ્રમાણે
કરવામા આવી છે —

‘रमरुधिरमासमदोऽस्थिमज्जाशुक्राण्यनेन तप्यते ।

वर्मोणि चाशुभानीत्यस्तपो नाम नैरुत्तम ॥

રમ, રુધિર, માસ, મેદ, અસ્થિ, મજ્જા અને શુક્ર
સાત ધાતુઓ તેમજ અશુભ કર્મો જેનાથી તાપ પામે તે
તપ કહેવાય છે તાત્પર્ય કે શરીર અને મનની શુદ્ધિ કરે
તે જ તપ કહેવાય છે

તપનો હેતુ — જ્ઞાની ભગવતો કહે છે કે આવું તપ

‘नो इदलोगदृढयाप नो परलोगदृढयाप नो उभयलोगदृढयाप
नो कीर्तिवन्नतदसिलागदृढयाप नन्नतय निज्जरदृढयाप ।’

આ લોકના સુખની ઇચ્છાથી નહિ, પરલોકના સુખની ઇચ્છાથી નહિ, લલય લોકના સુખની ઇચ્છાથી નહિ, કીર્તિ, મહત્તા કે પ્રશ્ન માની ઇચ્છાથી નહિ, પણ માત્ર કર્મની નિર્જરા અર્થે કરવું જોઈએ

વળી તેમણે સ્પષ્ટ શબ્દોમા એ પણ જણાવ્યું છે કે —

‘પૂજાલાભપ્રસિદ્ધયર્થ, તપસ્તપ્યતે યોગ્યધી ।
શોષ ષ્વ શરીરસ્ય ન તસ્ય તપસ્સ ફલમ્ ॥

જે મદ્યુદિ મનુષ્ય પૂજા, લાભ કે પ્રસિદ્ધિને અર્થે તપ કરે છે, તેને તપનું ફળ મળતું નથી, કારણ કે એ તપ માત્ર શરીરનો શોષ છે [અહીં તપનું ફળ મળતું નથી, એમ કહ્યું છે, તેનો અર્થ તપનું જે ફળ મળતું જોઈએ તે મળતું નથી, એમ સમજવાનો છે, કારણ કે અકામ નિર્જરાથી તપ કરનારને પણ તેનું કિંચિત્ ફળ તો મળે જ છે]

તપ કેટલું કરવું ?—તપના પ્રમાણ માટે નાસ્ત-કારોએ જણાવ્યું છે કે —

‘સો અતથો વાયવ્યા, જેણ મળોડમગુત્ર ન ચિંતેદ્ ।
જેણ ન હૃદિયહાણી, જેણ જોગા ન દાયતિ ॥

‘આરાધક આત્માઓએ તેવું જ તપ કરવો કે જેનાથી મન અશુભ ચિંતન કરે નહિ અર્થાત્ તે આર્તધ્યાન-રોદ્ધ્યાનમા ચડી જાય નહિ જેનાથી ઇન્દ્રિયોમા ખોડ ખાપણુ આવે નહિ અને જેનાથી નિત્યતા ધર્મ પ્રવૃત્તિઓ હણાય નહિ ’

આજ વસ્તુ તેમજો અન્ય શબ્દોમા પણ કહી છે —

‘કાયો ન ધેન્દ્રમય પરિતાપનીયો,
મિષ્ટ રમૈર્ઘૃવિર્ઘન ચ લાલનીય ।
ચિત્તેન્નિયાણિ ન ચરન્તિ યથોત્પપેન,
વશ્યાનિ યેન ચ તદાચરિત જિનાનામ ।

આ શરીરને કેવળ પગિતાપ ઉપજાવવો નહિ કે તેનું વિવિધ પ્રકારના મનગમતા રસો વડે પાલન પણ કરવું નહિ જિનેશ્વર ભગવ તોએ એવું તપ આચરેલું છે કે જેનાથી ચિત્ત અને ધ્વન્દ્વિયો ઉન્માદો ન જતા વશ રહે’ (તો તપ કરો)

તપના પ્રકારો — જૈન માર્ગમા બાહ્ય અને અભ્યંતર એમ બે પ્રકારની તપશ્ચર્યાનો સ્વીકાર કરવામા આવ્યો છે અને તેથી જ શરીર, મન તથા આત્માની બરાબર શુદ્ધિ કરી શકાય છે જ્યારે કેટલાકે શારીરિક તપશ્ચર્યાને ગોળું બનાવી માત્ર માનસિક તપશ્ચર્યા પર ભાર મૂક્યો છે, એટલે તેનું પરિણામ શુદ્ધિની દૃષ્ટિએ શૂન્યમા આવ્યું છે આ વસ્તુ આપણા ધ્યાન પર લાવવા કોઈ કવિએ ઠીક જ કહ્યું છે કે

‘મૃદ્ધી શય્યા પ્રાતરુત્થાય પેયા,
મધ્ય મત પાનવ ચાપરાદને ।
દ્રાક્ષાલવ્ણં શર્કરા ચાર્ધરાત્રે,
મૃત્તિશ્ચાત્તે શાક્યપુત્રેણ દૃષ્ટા ॥

કેમજ શય્યામા સૂવું, મવારે ઉઠીને દુગ્ધપાન કરવું, મધ્યાહ્નકાલે ભોજન કરવું, પાછલા પહોરે મદિરાનું પાન કરવું અને પ્રધાં રાત્રિએ દ્રાક્ષાલવ્ણ અને સાકરનો ઉપયોગ

ત્યાગ કરવો. વિકૃતિના મુખ્ય લેદો ૧૦ છે [૧] મધ, [૨] મદિરા, [૩] માખણ, [૪] મામ, [૫] દૂધ, [૬] દહીં, [૭] ઘી, [૮] તેલ, [૯] ગોળ (સાકર) અને [૧૦] પફવાન તેમા મધ, મદિરા, માખણ અને માસમા તે તે પ્રકારના અસખ્ય છવે ઉત્પન્ન થતા હોવાથી તથા તામસી અને વિકારી હોવાથી મર્વથા અભક્ષ્ય છે અને બાકીની છ વિકૃતિઓનો યથાશક્તિ ત્યાગ કરવો ધરે છે સ્વાદની ખાતર નાખવામા આરતુ મરચુ અપેક્ષા વિશેષથી રસ જ છે, એટલે તેમા પણ સયમી બનવાની જરૂર છે

રસની ગૃહિધી અનેક જાતના રોગો થાય છે અને કેટલીક વાર પ્રાણ પણ ગુમાવવા પડે છે વળી રસવાળુ લોજન ઇદ્રિયોમા ઉત્તેજના લાવે છે, તેથી જ શ્રદ્ધચર્યની સાતમી વાકમા પ્રણીતામોજનમ્' એટલે માદક આહારનો ત્યાગ કરવો એવો નિયમ બાધેવો છે

છ વિકૃતિ અને મરચા વગેરે મસાલાનો ત્યાગ કરવા- પૂર્વક એકાસણ કરવુ, તેને આયજિલ કહેવાય છે ચૈત્ર મુદિ સાતમથી પૂનમ અને આસો મુદિ ૭ થી પૂનમ એમ નવ નવ દિવસની બે ઓળીઓ આ આયજિનના તપ- પૂર્વક કરવાની નિયત થયેલી છે તે ઉપરાંત 'આયજિલ વધમાન તપ'ની યોજના પણ છે, તે આ રીતે —

उपयामान्तरितानि च, शतपयन्त तथैवमारभ्य ।
बृद्धया निरन्तर या भवति, तदाचाम्लवधमान य ॥

આયજિલ વડે વૃદ્ધિ પામતુ જે તપ તે આયજિલ

વર્ધમાન તપ કહેવાય છે તેમા એક આયજિલ અને એક ઉપવાસ, બે આયજિલ ને એક ઉપવાસ, ત્રણ આયજિલ ને એક ઉપવાસ એમ મો આયજિલ ને એક ઉપવાસ કરવામા આવે છે આ રીતે આ તપ પૂર્ણ કરતા ઓછામા ઓછા ચૌદ વર્ષ, ત્રણ માસ અને વીસ દિનમ લાગે છે

કાયકલેશ —એટલે કાયાને કલેશ આપવો અથવા આવી પડેલા કાયાના કલેશને સમાધિપૂર્વક મહુવા, તે માટે શાસ્ત્રકારોએ કહ્યું છે કે —

‘ઠાણા ધીરાસનાદૈવા, જીવસ્ત ડ સુહાવદા ।
અગ્ના જદા ધરિજ્જતિ, વાયવિલેમ તપાદિય ।

જુવે સુખકારી એવા વીરાસનાદિ આમનો ઉગ્ર પ્રકારે થયેલું કરવા તેને કાયકલેશ કહેવાય છે અહીં વીરામનાદિ શબ્દથી પદ્માસન, ગોદોહિકાસન વગેરે આસનો પણ થયેલું કરવાના છે આ આસનો પણ કર્મક્ષય માટેની ધર્મક્રિયાઓ માટેજ કરવાના છે આસનની જેમ ઉગ્ર વિહાર, ઠેશનો લોચ વગેરે કષ્ટ સહવા એ પણ આ તપના પ્રકારો છે

મ લીનતા —એટલેશરીરવાણી અને મનનું સ ગોપન શાસ્ત્રકાર મહર્ષિઓ કહે છે કે સ લીનતા ઇન્દ્રિય, કપાય અને યોગને આશ્રી સમજવી ‘ઈન્દિય-ક્ષતાય-જોગા વદુચ્ચ મલી-ળયા મુનેયજ્ઞા ।’ તથા વિવિકતચયો એટલે સ્ત્રી, પશુ અને નપુસકના વાસથી રહિત એવા એકાત વિશુદ્ધ સ્થાનમા વાસ કરવો, તેને પણ વીતરાગદેવોએ સ લીનતા કહેવી છે ‘તદય વિવિત્ત-ધરિયા વળ્લતા ધીઅરાચદિ ।’—આને સ લી-

નના કહેવાનું તાત્પર્ય એ છે કે-વિનય-વિકાર ઉત્પન્ન કરવામાં નિમિત્ત બને એવા સ્થાનોથી દૂરને દૂર રહ્યા કરીને મનને વિષયપરાઈ-મુખ બનાવી શખવાનો અભ્યાસ કર્યો કરવો.

છ પ્રકારનું અભ્ય તર તપ —અભ્ય તર તપ પણ છ પ્રકારનું છે (૧) પ્રાયશ્ચિત્ત (૨) વિનય, (૩) વૈયાવૃત્ત્ય, (૪) સ્વાધ્યાય, (૫) ધ્યાન અને (૬) ઉત્સર્ગ-વ્યુત્સર્ગ.

પ્રાયશ્ચિત્ત એટલે પાપનું છેદન કરનારી ક્રિયા પોતાના ગુનાનો ગુરુની આગળ બાળભાવે એકરાર કરીને ગુરુ તે પાપથી શુદ્ધ થવાને માટે જે તપ વગેરે દંડ આપે તે વહન કરવો, તેનું નામ પ્રાયશ્ચિત્ત તપ છે તે અધિકારભેદથી અનેક પ્રકારનો હોય છે શાસ્ત્રોમાં દશ પ્રકારના પ્રાયશ્ચિત્ત પ્રસિદ્ધ છે.

વિનય એટલે મોક્ષના સાધનો પ્રત્યે અતરનું બહુ માન, અને તેમની બાહ્ય પ્રતિપત્તિ અને આશાતનાનું વર્જન શાસ્ત્રમાં તેના પાંચ પ્રકારોની પ્રરૂપણા થયેલી છે દર્શન વિનય, જ્ઞાનવિનય, ચારિત્રવિનય, તપવિનય અને ઔપચારિકવિનય આથી દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર આદિ ગુણોને ધરનારાઓનો વિનય પણ કરવો જ જોઈએ.

વૈયાવૃત્ત્ય એટલે આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સ્થવિર, તપસ્વી, ગ્વાન (માઠા કે અશક્ત), શૈક્ષ (નવદીક્ષિત), કુલ, ગણ, સઘ અને સાધર્મિક એ દશની નિરાશ સભાવે અને કર્મક્ષયના હેતુથી કરાતી સેવાશુશ્રૂષા.

તપસ્વીઓને શત-સહસ્ર ધન્યવાદ — અહીં
અમે પાઠકોને પૂછવા ઇચ્છીએ કે ગિરિ-આરોહણના
માહસો, આકાશ-ઉદયનની વીરતા અને સમુદ્રની અગાધ
ભિડાઇને તાગ લેનારા મરણવાઓના પગક્રમો સામળી
આપણે ઘડીભર મ્તબ્ધ બની જઇએ છીએ, એક પ્રકારનો
રોમાચ અનુભવીએ છીએ અને શાખાસ! શાખાસ! ના
પોકારો કરના લાગી જઇએ છીએ, તો કર્મબંધનનો
સર્વથા નાશ કરવા માટે જે મહાપુરુષો એ સાહસોથી
ઢેઈ ગુણા ઉચા તપના પરાક્રમો કરે છે, તેમને માટે કયા
શબ્દો ઉચ્ચારવા જોઈએ? ધન્ય! ધન્ય!! એ શબ્દો
તેમને માટે ઉચિત છે, પણ તે સો વાર-મહત્ત્ર વાર ઉચ્ચા
રીએ તો પણ તેમને પૂરો ન્યાય આપ્યો ગણાય નહિ
અમે આવા તપસ્વીઓને શત-સહસ્ર ધન્યવાદ આપીએ
છીએ અને તેમના પવિત્ર પરાક્રમી જીવનમાથી બાદ્ય
તથા અભ્યંતર તપની અભિનવ પ્રેરણા મેળવવાનો
અનુરોધ કરીએ છીએ

આય બિલનો અધિક મહિમા — તપના સર્વ
પ્રકારો સુદર છે, શ્રેયસ્કર છે, મહામગલમય અને મહા
કટ્યાણુકારી છે, પણ અપેક્ષા વિશેષથી આય બિલ મહિમા
અધિક ગણાયો છે, કારણ કે તેના વિધિપૂર્વકના અનુષ્ઠાનથી
સનતકુમાર ચક્રવર્તીને લોકોત્તર પુણ્યાઈ મળી, દ્વારિકા
નગરીના દાહ ૧૧ વર્ષ સુધી અટકી ગયો, પાચસો કોઠિ
યાના કોઠ મટયા, શ્રીમાળ રાજા અનેરી રાજ્યરિદ્ધિ પામ્યા
અને લાખો લોકોના હુબ-હારિદ્ર દૂર થયા આ તો લૌકિક

ફળની વાત થઈ, પરંતુ લોકોત્તર ફળ તો તેથી કેઈગુણા ઉચ્ચ અને અકલ્પ્ય છે મહર્ષિ શ્રી ચંદ્રકેવળી આ તપના આલમ્બને કેવળજ્ઞાન પામ્યા સાધુ પુરુષો આ તપથી વિશુદ્ધિતર તથ્યમમા પ્રગતિ કરે છે જ્ઞાન વરણીયાદિ કર્મોનો આ તપથી ભારે ક્ષયોપશમ થાય છે

વર્ધમાન આયજિલ્લ તપ — આયજિલ્લના અનુષ્ઠાનમા વર્ધમાન આયજિલ્લ તપ શ્રેષ્ઠ ગણાય છે શ્રી ચંદ્રરાજપિં શ્રી વર્ધમાન તપની ૧૦૮ ઓળી કરીને કેવળજ્ઞાન કેવળદર્શન પામી મિદ્ધિ સૌધમા મીધાવ્યા છે અને તેમનું નામ ૮૦૦ ચોવીસી સુધી અમર રહેવાનું છે શ્રી ચંદ્રરાજપિં પોતાના પૂર્વજીવમા મત્રી પુત્ર ચંદન હતા, ત્યારે તેમણે તથા તેમના પત્ની અશોકશ્રીએ, અશોકશ્રીની ૧૬ બહેનપણીઓએ સેવક હરિએ તથા ધાવમાતાએ, નિર્જંથ મહર્ષિના મદુપદેશથી વર્ધમાન તપની ૧૦૮ ઓળીઓ પૂર્ણ કરી હતી ચંદન શેઠ ત્રીજા ભવે સુતસ નામે શ્રેષ્ઠી હતા, ત્યારે તેમણે એકાતરે ૫૦૦ આયજિલ્લ તથા તેમના પત્ની ભદ્રાએ લાગટ ૫૦૦ આયજિલ્લોની તપશ્ચર્યા બે વાર કરી હતી આ રીતે ચંદ્રરાજપિંએ આયજિલ્લ તપની ઉત્કટ આરાધના કરી તપ ધર્મનો વિજય વાવટો દિગંતમા ફરકાવ્યો હતો આજે પણ અનેક મુનિ રાજા આ ભવ્ય તપની અનન્ય મને આરાધના કરી રહ્યા છે અને કેટલાક શ્રમણોપાસકો તથા કેટલીક શ્રમણો પાસિકાઓ તેમના પવિત્ર પથનું અનુસરણ કરી રહેવ છે

શ્રી વર્ધમાન આયજિલ્લ તપનો અધિકાર અતદૂત-

અરિહત પદ ધ્યાતો થકો, હવ્વહુ-ગુણ-પ્રજ્ઞાય રે,
 લેહ છેહ કરી આતમા, અરિહત રૂપી યાય રે
 પરમ પથ પરમેષ્ઠીમા, પરમેશ્વર પરધાન,
 ચાર નિમેષે ધ્યાઈએ, નમો નમો જિનલાણુ
 સિદ્ધ પં ઉપાડનારે નીચેનો હુહો બોલવાનો હોય છે -
 ગુણ અનંત નિર્મળ થયા, મહાજ સ્વરૂપ ઉત્તમ,
 અષ્ટ કર્મ મળ ક્ષય કરી લયે મિદ્ધ નમો તામ
 તપ પદ ઉપાડનારે નીચેનો હુહો બોલવાનો હોય છે -
 કર્મ જપાવે ચીકણા, ભાવમગળ તપ બાણ,
 ચચામ લલિધ ઉપજે, જય જય તપ ગુણખાણુ
 તપનો વિસ્તાર — આજે શામનના પ્રબળ પુણ્યો
 દ્યે આ તપનો વિસ્તાર સારા પ્રમાણમા ધઈ રહ્યો છે, એટલે
 નાના મોટા સાધુ સાધ્વીઓ તથા કેટલાક શ્રાવક શ્રાવિકાઓ
 એનું અનન્ય મને આરાધના કરી શમ-દમનો અપૂર્વ લાભ
 પામી રહ્યા છે શ્રી હ તુભાઈ તેમાના એક છે અને હમણા જ
 સોમી એળી ખૂણ ચવાની તૈયારી છે, એટલે તેમનો
 જીવન પરિચય આ વિષયમા રસ લેનારા સહુ કોઈને
 અત્યંત ઉપયોગી થઈ પડશે

કોઠાકિયા દનામેય ગણુ પતિ જનાટકર નિપાણીવાળાનો

દૂક જીનન-પરિચય

આજથી મો-દોહનો વર્ષ ઉપર ઉત્તર ગુજરાતના
 અનેક જૈન જાધુઓ ધધાઈ મહારાષ્ટ્રમા જતા હતા અને
 મોટા ભાગે ત્યા જ સ્થિર થતા હતા એ રીતે બીજાપુર
 નિવાસી શેઠ મલુકચંદ પ્રયાલચંદ કોઠરિયા ધધાઈ મહારા-
 શ્ટ્રમા ગયા અને બેવગામ જીલ્લાના ચીકોડ તાલુકાના

શ્રી હાલસાઈના પિતા ભાઈશ્રી ગણપતિ મહાકવ્યક કોઠરિયા

નિપાણી ગામથી પાચ માઈલ દૂર અઃ
વસ્યા તેઓ મૂળ વતની અમદાવાદ
હતા, એટલે કોઠડિયા કહેવાતા હતા
મહારાષ્ટ્રમાં સ્થિર થયા પછી પોતાનું
પુરના જૈનમંદિરને અર્પણ કરી દીધું

દત્તભાઈના જન્મ શ્રી મતુશ્વર
શ્રીગણપતિભાઈની લાચી તાનુભાઈની
૧૮૨૬, વિક્રમ સવત ૧૯૬૪ ના ૬-
વારની રાત્રિએ થયો હતો એ રીતે
આજે ૪૬ વર્ષની ગણાય ગણપતિજી.
૧ પુત્રી અને ૪ પુત્રોનું અવસાન માં
દત્તભાઈની ઉપર માતાપિતાની નિઃશ્ચિન્ન

દત્તભાઈ સાત ખોટના દીક
પિતાએ તેમનું કેવા પ્રભાવથી જલ-
શકાય તેવું છે પણ તેઓ દોઢ
ફુટના બની કાળનો કારણ પાંચે
પડ્યો ને તેઓ આ કાળી દુનિયા
પિતા ગમે તેટલા પ્રેમાળ હોય પણ
શકે નહિ એટલે શ્રી ગણપતિભાઈ
ખડી થઈ પરતુ તે વખતે એમના
એમની મદદે આપ્યા અને તેમણે
ભાર પોતાના માથે લઈ લીધો
ઘરની મારસ ભાળ તેઓ જ રાખે

દત્તભાઈની બાળ્યાવસ્થા ખૂબ
નિપાણીમાં આવીને વસ્યા અને ૫
પૈમે મુખી થયા આજે દત્તભાઈ

સર્વન પ્રસિદ્ધ છે

દત્તુભાઈના વિદ્યાર્થી જીવન વિષે એટલું કહી શકાય કે તેઓ લાડકોડમા ઉછર્યા હતા, એટલે તોફાન-મત્તી ખૂબ કરતા હતા, પણ સાથે જ વિદ્યાના પ્રેમી હતા, એટલે તેઓ મેટ્રીક સુધીનો અભ્યાસ સારા નબરે ઉત્તીર્ણ થઈને કરી શક્યા હતા ત્યાર પછી એ લગ્ન જીવનમાં જોડાયા, પરંતુ દેક મમયમાં એમના ધર્મપત્ની વિદેહ થયા એટલે તેમણે બીજું લગ્ન ચ પાકુમારી માથે થયું તેનાથી તેમને એક પુત્રરત્નની પ્રાપ્તિ થઈ, જે ચક્રવર્તીના ચાગ નામથી આવે અનેક મહાનુભાવોને મોઢ પમાડી રહેલ છે

આ રીતે દત્તુભાઈ ત્રીમ વર્ષની ઉંમરના થયા ત્યાં સુધી તેમના આચરણમાં અને અન્ત કરણમાં ધાર્મિકતાનો અશ માત્રેય પ્રવેશ થવા પામ્યો નહોતો બીજા અનેક યુવાનોની જેમ તેઓ રાત્રિબોજન કરતા હતા અને કાદા-બટાકા વગેરે અભક્ષ્યોનું બદલણ કરતા હતા એટલું માત્ર જ નહિ, પરંતુ પોતાના ઘરથી માત્ર પચીસ ડગલા ઉપર જ થી બાવન જિનાલય આવેલું હોવા છતાં પણ તેઓથી જિનદર્શન ઝરવાને પણ જતા નહિ તેમાં એટલું એક સાચું બનેલું કે શ્રી અમીચદણ નામના એક યતિના ગાઢ પરિચયમાં તેઓ આવ્યા અને તે યતિ પાસેથી કેટલીક જૈનધર્મની કથાઓ સાંભળતે સાંભળતે તેમને એમ

કે જૈનધર્મ છે તો

ન્ત કરણમાં

થવા છતાં કહી શ્રી

માવ

નહિ, પછી કોઈ

ની તો

યતિ અમીચદણએ

૧ કોઈ

તપસ્વી ભાઈ શ્રી હનુમાઈ (હતાવથ) ગણપતિ જગાધર

આચાર સબધી પ્રેરણા કરેલી નહિ

એ સમયમા મહારાષ્ટ્રમા આવી ધર્મથી પરાઠ્ઠ મુખતા ઘણી વ્યાપ્ત બની ગયેલી હતી અને નવી પ્રજા ધર્મસંસ્પર્શથી વિહીન બનતી જતી હતી જૈન ધર્મના નામે મુધારાની વાતો કરનારાઓ પણ ધાર્મિક વૃત્તિ અને ધાર્મિક પ્રવૃત્તિથી વિરુદ્ધનો પ્રચાર કર્યે જતા હતા સાચી દોરવણી આપનારના અભાવે આવું ચાલતું હતું એવા સમયમા પૂજ્યપાદ સિદ્ધાન્તમહોદયિ ગચ્છાધિપતિ આચાર્ય-દેવ શ્રીમદ્ વિજયપ્રેમસૂરીશ્વરજી મહારાજના પટ્ટાભિકાર-પૂ પરમ શાસનપ્રભાવક, વ્યાખ્યાન વાચમ્પતિ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયરામચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ સપરિવાર મહારાષ્ટ્રમા પધાર્યા અને તેઓશ્રીના વિહારથી તથા પ્રભાવક પ્રવચનોથી મહારાષ્ટ્રમા વસતા જૈનોમા ધાર્મિક જીવનની ઉપા પ્રગટી તેઓશ્રી વિહાર કરતા કરતા નિષાણી પધાર્યા નિષાણીમા તે સમયે તેઓશ્રીની માત્ર આઠ જ દિવસની રિયરતા થઈ, પણ એ આઠ દિવસમા તો કેઇકના અન્ત કરણોએ અને કેઇકના જીવનોએ ભારે પલટો ખાધો ધર્મથી મર્વાયા પરાઠ્ઠ મુખ બની રહેલા કેટલાકે એવા ધર્મસન્મુખ બની ગયા કે એમનું એ પરિવર્તન ધાર્મિક જનોને પણ ખૂબજ પ્રશ્નસાપાત લાગ્યા વિના રહે નહિ એમા આપણા દત્તભાઈમા આવેલું પરિવર્તન કદાચ સર્વશ્રેષ્ઠ કોટિનું હશે

પૂ આચાર્યદેવશ્રીના પ્રવચનોની એવી ખ્યાતિ હતી કે-દત્તભાઈ જેવા કહી પણ શ્રીજિનદશને નહિ જનારા

રહે નહિ અને શ્રી જિનાસાસાર ગર્ભિત એઓથીનું વૈરાગ્યમય પ્રવચન સાંભળતા શ્રી જિનધર્મ પ્રત્યે સહજ રીતિએ આકર્ષણ પેદા થાય. દત્તભાઈને પણ તેઓશ્રીના પ્રવચન શ્રવણથી ભારે અસર થઈ તેઓશ્રીના અગત પરિચયનો પણ તેમને લાભ મળ્યો. કેમ કે-તેમનું સદ્ભાગ્ય જોર કરી રહ્યું હતું. પૂ. આચાર્યદેવને આગળીએ કાઈક દર્દ થયું અને એના ઉપચાર નિમિત્તે દત્તભાઈ તેઓશ્રીની સમીપે ગયા ત્યાં ખરો ઉપચાર તો દત્તભાઈના અન્ત કરવાનો થઈ ગયો. એથી તેમનું અન્ત કરણ સુદેવ-સુચર-સુધર્મ પ્રત્યે ખૂબ જ ભક્તિવત્ત બની ગયું. આજે પણ દત્તભાઈ તેઓશ્રીને પોતાના ધર્મપિતા તરીકે જ માને છે અને પૂજે છે.

પૂ. આચાર્યદેવશ્રી વિહાર કરી ગયા પણ એજ વર્ષે તેઓશ્રીના વિદ્વાન શિષ્યરત્ન પૂ. પન્થાસ ગ્રી ભદ્રકર વિજયજી ગણિવરનું ચોમાસુ નિપાળીમા થયું તેઓશ્રીનો પરિચય જેમ જેમ વધતો ગયો, તેમ તેમ દત્તભાઈનું ધર્મોચરણ પણ વધતું જ ગયું. અનાચરણો તો તમઈ ગયા હતા, પણ હવે તો તેમને એકલા ધર્મોચરણની જ લગની લાગી.

તેમણે ભવ અવોપણા કરીને તેમા કરવાના આવેલા એકામણા છ મહિના સુધી લાગટ કર્યા એ ચોમાસામા શ્રી પયુપણા અઠ્ઠાઈ આવતા તેમણે આઠેય દિવસ ચોવિહારા ઉપવાસ કરવા સાથે ૬૪ પહોરી પૌષધ કર્યા આ પહેલા તેમણે કદી પણ એક ઉપવાસ કરેલો નહિ.

દત્તભાઈને સદ્ભાગ્યે તેમને તેમની ધર્મપત્ની સૌ

ઉ
ના
પા
મા
મ
ર
॥
૨

શ્રી દત્તભાઈના ધર્મ પત્ની શ્રી શ્રી અપાળેન
પ્રાંતે બનાવે નેના પ્રભુજી ૧૨ અને પાખર
સાથે દેશી

૨
ને
૧-
૫
॥

ચ પાળાઈનેા પણ પ્રથમ પાત્ર યોગ મળ્યો હતો. હજી
 ભાઈએ ભવ-આલોચણના એકાસણા આદ્યા, ત્યાં તે-
 ધર્મપત્નીએ પણ એકામણા આદ્યાં એ કહેતા કે-
 એકામણા કરો અને હુ છૂટી જઉં એ કેમ જને ? એ-
 તેમના ધર્મપત્નીનાર તિથિએ આયબિવ ક-વાને નિ-
 લઈ આવ્યા તિથિ આવતા ધરમા વાત થા કે
 મારે આયબિલ છે' એટલે હ-તુભાઈએ પત્ની કહું કે-
 હુ પણ આયબિલ કરીશ' ત્યામુધી હ-તુભાઈ
 નહિ કે-આયબિલમા કેવો શુક અને ની-
 લેવાનો હોય છે વખત થતા હ-તુભાઈ જમર કે-
 તેમના ધર્મપત્નીએ આયબિલની રસોઈ પ-
 ઠાળિયો મોઢામા મૂકતા જ હ-તુભાઈ ચમકી કે-
 મસાલા વગરનું હુણુ ભોજન તે હોતુ હશે ?
 પણ આવુ તો ન ખાય ! આવુ ખાવાને
 હશે ? હુ મહારાજને કહીશ' આવુ એ-
 તેમ આયબિવ કરીને પૂ પ ગ્રી ભક વિજય-
 પાસે પહોંચ્યા જાણે કે ઠપકો આપવો હતો કે-
 પરંતુ પૂ મહારાજશ્રીએ શ્રી આયબિલ
 અને નિરાહારી પદ પામવાને આહા કરી ની-
 છેલ્લા આ તપ ધણો જરૂરી છે એ ચમક-
 સતોષ થયો મતોષ જ થયો એમ નહિ, ત-
 બિવ તપ પ્રત્યે તેમનામા ભારે અ-
 મહારાજશ્રીના ઉપદેશથી તે ચોમાનાના
 શ્રી વર્ધમાન તપ આયબિલનો પાયો નાખ-
 થયુ, એટલે હ-તુભાઈએ મળેદેશી વધ-

નાખ્યો અને સંવતે એ પાચો નાખવાનો રસોડાનો તથા વિધિનો જે ખચ લાગે, તે પણ એમણે આપ્યો.

શ્રી વર્ધમાન તપનો પાચો નાખ્યા પછી નિપાલીમા પૂ મુનિપુગવ (હાલ પન્થાસણ) શ્રી ભદ્ર કરવિજય ૭ મં ની નિશામા શ્રી ઉપધાન તપ મતા દત્તભાઈએ સજોડે એ તપમા પ્રવેશ કર્યો તેમા પણ પતિ-પત્નીએ આય જિવ જ કર્યો, પણ પાછળથી દત્તભાઈને ખગર પડી એટલે તેમણે તો અઠ્ઠ મના પારણે આય જિલ કરવા માડ્યા અને એમ એ ઉપાધાનમા તેમણે ૩૦ ઉપવાસ અને ૧૭ આય જિવ કર્યો.

આ પછી બીજી ઉપધાન દત્તભાઈએ અને તેમના ધર્મપત્નીએ કોલ્હાપુરમા પૂ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજય-રામચંદ્રસૂરીશ્વરણ મહારાજની પવિત્ર અને તારક નિશામા કર્યું આ ઉપધાન પણ આય જિલ તપથી જ કર્યું આય જિલ તપમા પણ એમણે ૩૦ કવવ આહારનો નિયમ અખડપણે જાળવ્યો આ ઉપધાનમાથી દત્તભાઈ નીકળ્યા, ત્યારે એમના શરીરનું વજન ઘટ્યું નહોતું પણ તે રતવ વધવા પામ્યું હતું.

એજ ચતુર્મોસ દરમ્યાનમા શ્રી પર્યુષણ મહાપવ આવતા, દત્તભાઈએ પૂ આચાર્યદેવશ્રીની નિશામા કોલ્હાપુરમા ૧૬ ઉપવાસનો તપ કર્યો હતો.

પૂ ગુરુદેવશ્રીના શ્રીમુખે એકવાર દત્તભાઈએ એક પુણ્યશાલીએ લાગટ છ મહિના આય જિવનો તપ કર્યાનું સાબળ્યું એટલે એમને પણ એવો લાગટ તપ કરવાનું મન થઈ ગયું શ્રી વર્ધમાન તપની નવ ઓળી તો થઈ હતી, એટલે તા ૨૭-૩-૧૮૮૯ થી દત્તભાઈએ અને તેમના

ધર્મપત્નીએ ૭ માસ પર્યંત લાગટ આયજિવનો તપ કરવાના મનોરથથી દયમી ઓળી આદરી, અને લ. ૧૧ મી, ૧૨મી એમ ઓળીઓ કરવા જ માંડી આમ આયજિવ કરતા ૭ મહિના થઈ ગયા એટલે દત્તમાર્ગને અધિક સમય માટે આયજિવ તપ કર્યે જવાની ભાવના થઈ અને એક વર્ષ પૂરૂ થયું, ૫૦૦ આયજિવ પૂર્ણ થયા, તો પણ એ ભાવના જોર જ કરતી રહી, એટલે એમણે અને એમના ધર્મપત્નીએ પણ ચંદતે પરિણામે આયજિવનો તપ જારી જ રાખ્યા કર્યો

આ તપ ચાલુ હતો તે દરમ્યાનમા પૂ સિદ્ધાન્ત મહોદધિ આચાર્યદેવ શ્રીમદ વિજયપ્રેમસૂરીચરણ નહાર. / સપરિવાર મીરજ પધાર્યો એ પરમ કૃપાળુએ દત્તમાર્ગને જોનાવીને શ્રી સિદ્ધગિરિજીની યાત્રા કરવાની જારપૂરક ભલામણ કરી, કેમકે દત્તમાર્ગએ તે પૂર્વ શ્રી સિદ્ધગિરિજી ની યાત્રા કરી જ નહોતી એ વખતે દત્તમાર્ગની શારીરિક મિતિ ઘણી કથળેલી હતી અને આખની નીચેનો લાલ ભાગ કાળો પડી ગયેલો હતો, પણ પૂ આચાર્યદેવશ્રીની એ પ્રેરણાને તેમણે તરત જ વધાવી લીધી આમ થવામા પૂજ્યશ્રીની અવસરોચિત પ્રેરણાનો ઘેરું કુદરતી સંકેત હતો એમ પણ લાગે છે, કેમ કે-જે એ દત્તમાર્ગ શ્રી સિદ્ધ ગિરિજીની યાત્રાએ જાત નહિ, તો તેમના ધર્મપત્ની આ જીવનમા શ્રી સિદ્ધગિરિજીની યાત્રા કર્યો વિનાજા જ રહી જાવ દત્તમાર્ગ પાતીતાણા પહોંચ્યા ત્યારે શારીરિક નબળાઈ વધી ગયેલી હતી, છતાં તે દિવસે એટલે કે મે મહી તેરશે તમે

ડીની યાત્રા કરી આવીને આયબિલ કયું અને ચૈત્ર ચૌદશે
 ઉપવાસ કરીને શ્રી સિદ્ધગિરિજા ચઢીને યાત્રા કરી, એમને
 થયેલું કે આવતી કાલે ચૈત્રી પૂનમ છે અને ચૈત્રી પૂનમની
 યાત્રા ખાસ કરવી જ જોઈએ, પણ પૂ આચાર્યદેવશ્રીએ
 વહેલી તકે યાત્રા કરવાની પ્રેરણા કરેલી તેથી પૂનમે યાત્રા નહિ
 થાય એમ લાગવા છતાં પણ ચૌદશે યાત્રા કરી પૂનમે સવારે
 શક્તિ બિલકુલ નહોતી, છતાં લથડને પગે નીકળ્યા ચલાયુ
 નહિ એટલે ઘોડાગાડીમાં તળેટીએ પહોંચ્યા ત્યાં પહોંચતા
 ઉપવાસ એટલો બધો વધી થયો કે—એમણે તો દાદા શ્રી
 આદીશ્વર ભગવાનનું નામ રટતે રટતે ચઢવા માડ્યું થોડે
 ગયા તો ખરા, પણ લાગ્યું કે હવે ચઢવા માટે શરીર
 તદ્દન અશક્ત છે ત્યાં વિમાનો આવતા સુધી ગયા એ પ્રમાણે
 એ સુતેલા ત્યાં એમના તપ અને ગિરિરાજનો કેવો ચમ
 ત્કારિક પ્રભાવ કે એક અઝાણ્યા યાત્રિકે આવીને તેમના
 પગ દાખવા માડ્યા પછી એ ભાઈએ ચઢાવી લઈ જવા
 માટે ટેકો આપ્યો. દત્તભાઈને અદર ધગશ તો હતી જ,
 તે ઉઠ્યા, અને ટેકે ટેકે ઠેઠ ઉપર ચડી ગયા દાદાના
 દર્શન કરી, સ્નાન કરી, દાદાની પૂજા પણ પૂજા ઉપવાસથી
 કરી પછી એ ભાઈ પાછા સાથે જ નીચે ઉતર્યા તળેટીએ
 આવીને એ બન્નેએ સાથે આયબિલ કયું દત્તભાઈના
 પિતાશ્રી વગેરે તો યાત્રાએથી બહુ મોટા પાછા ક્યાં પાછળથી
 એ ભાઈનો પત્તો ન મળ્યો, કેમ જાણે શાસનદેવે જ એમને
 મોકલી આપ્યા ન હોય !

આવું જ આશ્ચર્ય દત્તભાઈએ શ્રી ગીરનારજી તીર્થની
 યાત્રામાં અનુભવ્યું બધા તેમને ડોળીમાં બેસવાનું કહેતા

વર્ધમાન તપ ૧૦ મીથી ૩૮ મી સુધીની ઓળીઓ પૂર્ણ કરી અને તેમા ઉપધાન તપની આલોચનાના કેટલાક દિવસ ઉમેરી દીધા.

હતુભાર્ધના ધર્મપત્ની ચ પાળાર્ધ પણ માથે જ આય બિલનો તપ કરતા હતા. યાત્રાએથી આવ્યા બાદ હતુભાર્ધની માફગીમા તેમને ટાઇફાઇડ તાવ આવી ગયો અને તેમા તે બેશુદ્ધ બની ગયા. ૭૬૭ દિવસનો લાગટ તપ થયો હતો, માત્ર ૧૦ જ દિવસ બાકી હતા, ત્યાં આ બન્યું એથી બેશુદ્ધ દશામા તેમને પારલુ કરાવવું પડ્યું. પારલુ કર્યા બાદ તે ધીમે ધીમે દેવ-શુરની કૃપાથી માન્ય થઈ ગયા અને તે પછી તેમણે વર્ધમાન તપની ૩૮ મી તથા ૩૯ મી ઓળી કરી.

ઉપલા લાગટ તપના સમય દરમ્યાનમા શકે ૧૮૬૨ ના કાર્તિક વદી ૧ શનિવારે પૂ સિદ્ધાન્તમહોદધિ આચાર્ય દેવ શ્રીમદ વિજયપ્રેમસૂરીશ્વરજી મહારાજની પરમ તારક નિશામા હતુભાર્ધએ અને તેમના પત્નીએ ચતુર્થઋત ઉચ્ચરવાપૂર્વક બારઋત ઉચ્ચર્યા તેમજ એજ વર્ષમા મહાસુદી ૧૪ ના શુભ દિને પૂ આચાર્યદેવશ્રીની નિશામા પોતાના ભરાવેલા શ્રી જિનજિંબની શ્રી અજનશલાકા કરાવીને તે બિંબને ગાદીનશીન કરવાનો શુભ લાભ પણ હતુભાર્ધએ સંજોડે લીધો. આમા રૂા ૧૦૦૦૦)નો સદ્વ્યય કર્યો.

શકે ૧૮૬૩ મા ચ પાળાર્ધ માદા પડયા એ બિમારી ૧૪ મહિના સુધી લગાઈ, પણ આખરે તે શકે ૧૮૬૪ના કાર્તિક સુદી ૨ ના રોજ છવલેજી નીવડી ચ પાળાર્ધનું

મુઠુ મુઠુ ન શાન્તિપૂર્વક આરાધનામઅપણે થયું હતું
 ધર્મને પમેડાઓ હવનને તો મુધારે છે પણ મારણને
 પણ મુધારે છે, એનો આ એક નમુનો હતો માંગી
 રમ્યનમા ઘણીવાર એવું બનતું કે-ન પાળાઈને તાવચ્છો
 વડી જતો એ વખતે અન્તમલીન આરાધના મારેનું
 મુવિશ્વત સ્તવન શ્રી પદ્માવતી આરાધનાની ચોપડી હતીને
 મપણ છે તેની ગાથા બોલવા માંગ્યા એ ગાથા બેદે કે
 તરત નવ હતરી જાય એવું આશ્ચર્ય બનતું હતું અતઃ
 મોહનાય તો એ છે કે-એ અવશરે હાથવેર કરી બેઠે
 ન પાળાઈતું લક્ષ્ય અન્નિમ આરાધના વડે હતું ચપા
 બાઈને જ્યારે લાગ્યું કે હરે હુ બસત્ય નથી ત્યારે
 તેમણે પોતાના આધન તરીકેના રૂપિયા છાંદ્યના
 દાગીના વેચાણી તે રકમ બ્યાગે મુકાવી દીધી તે દ્રવ્ય
 ધન ખાને વાપરવા જતા થયું અને એ દ્રવ્ય વધીને
 અગરે સત્તાવીસ હજારની થઈ છે એ સ્ત્રી એક
 શિખરજીવી કાવતું શ્રી ચિનમલિ ગરુડ તેના શ્રી
 ચપાપતિ વિદ્યાર નામ આપવાની સ્ત્રી દુરંદર જ રતા છે

અ પ બાઈના દેહાવતાન બદલે દેહ એ પોતાના
 વપશ્ચરણને ન વેગ આપ્યા ક્યોંછ રો દીમા તેમણે
 પૂ આશ્ચર્યક જીમત વિજયરાનચરુદ
 પવિત્ર નિધ મા અને થી સિદ્ધિને ઉન્દારાન્તની
 શીલુ ઉપધાન તપ અરુપું તે પુરુષને કે હાયામા
 માંડ્યું એ ર મિયાનમા વાદર
 દેવપાત્રે કાઈ બાઈને ઉપદેશ કરી પૂ આચાર્ય
 ધનુ મુમાયો છે એનું મુ મુ ન મેરિયાપણામા

મૃત્યુ પૂર્વક દર્શન કરવાનું છે. એવું હું
 પામી શકું છું. હું તે હૃદયે છે પણ મરણને
 પણ મુખે છે, એને આ રીતે મૃત્યુ હોતો માણી
 દરમિયાનમાં જઈ રહેલું મૃત્યુ કેવું જાયને તાવ મળે
 વળી જોઈ છે અને અત્યંત આરાધના માટે
 મુશ્કેલી નહીં જણાવી આરાધનાની ચોપડી તરફને
 ચપાળાઈ દેવે મૃત્યુ ને દેવ માણતા એ ગાથા જોઈ કે
 તરત તાર દિગ્ગે જવ એવું આશ્ચર્ય બનતું હતું આ
 મોહનાં છે એ છે કે એ અવસરે હાથવોય કરવાને બહાર
 ચપાળાઈનું દશ્ય અતિમ આરાધના તરફ રહેતું ચ પા
 જાયને જ્યાં હાથ્યુ કે હવે હું બચવાની નાહી, ત્યાં
 તેમજો પોતાના આધન તરીકેના રૂપિયા દશ દશકના
 ઘણીના વેચાવી તે રકમ બ્યાલે મૂકાવી હતીવાઈને તો દ્રવ્ય
 ધર્મ ખાતે વાપરવા જણાવ્યું આજે જો સકમ ગર્ભિણી
 માથે રત્નાવીસ હજારની થઈ છે અને જંગમી જંગ
 શિખરજથી કાચતુ થી જિતમદિર બધાની તંગા મી
 ચપાપતિ વિહાર નામ આપવાની થી દ તુલા ડી બાળના છે,
 ચપાળાઈના દેહાવસાન બાદ પણ દ તુલા ડી બાળના
 તપશ્ચરણને જ વેગ આપ્યા કયો છે શક ૧૮૬૪ માં તમને
 ૫ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયરાગવન્દન ૧૯૭૭ મહાકાવ્યની
 પવિત્ર નિશામા અને શ્રી ત્રિદર્શિવિજયની ગાથા ૪૪/૫૫ની
 ત્રીજી ઉપધાન તપ આનંદુ ને મધ્ય અરુદિત દી ૪૪ ૬૫
 માણ્યુ એ દરમિયાનમાં વાનપ્રસ્થના મુદ્દે જો આચાર્ય
 દેવગીએ કાઈ કાઈને ઉપદેશ આપના મુદ્દે
 પણ ગુમાવો છો' એવું મદ્ ૩૪/૫૫

વિચાર થયો કે- આ વાતોડિયાપણાનો દોષ મારામા છે કે નહિ? હું ઉપવામ નથી કરતો તે અશક્તિથી? પૂ આચાર્ય દેવશ્રીને તેમણે પૂછ્યું, ત્યારે પૂ આચાર્યદેવશ્રીએ કહ્યું કે-તમારે માટે એ વાત નથી! છતાં દત્તભાઈને સતોષ થયો નહિ તેમને આગલા દિવસનો-ચૌદશનો ઉપવાસ તો હતો જ અને તેમણે તેના ઉપર ૧૬ ઉપવામના પચ્ચ ખખાણુ કર્યા આમ ૧૭ ઉપવામ થયા પણ તે આક ઠીક લાગ્યો નહિ એટલે દત્તભાઈએ ૧૮ મો ઉપવાસ કર્યો આ ઉપરથી ખ્યાવ આવશે કે દત્તભાઈ તપશ્ચર્યા કરવામા ઠેટલા બધા શૂગ છે દત્તભાઈએ એ પછી મામખમણુ વગેરે અનેકવિધ તપશ્ચર્યાઓ કરી છે આ ત્રીજા ઉપધાન પછી તેમણે કદી પણ એકાસણાથી ઓછો તપ કર્યો નથી અને એક વાર શ્રી વીરશાસનમા એક યુદ્ધવાન રોજ ઠામ ચોવિ હાર કરે છે એવી વાત વાચવામા આવી, ત્યારથી દત્તભાઈ રોજ ઠામ ચોવિહાર જ કરે છે

દત્તભાઈએ શકે ૧૮૬૮ ના ફાગણવદિ ૬ થી અકૃમની તપશ્ચર્યા પૂર્વક આયબિલની ઓળી ચાલુ કરી દીધી ચાલુ આખેવે વચમા વર્ષી તપનો શુભારભ કર્યો અને શકે ૧૮૭૧ ના વૈશાખ સુદિ ૩ ના દિવસે ગિરિરાજ ઉપર છે જા ત્યાર ઉપવામવી ૭૦ મી ઓળી તથા વર્ષી તપનુ પારણુ કર્યું

શકે ૧૮૭૧ ના શ્રાવણ સુદિ ૫ ના દિવસે દત્તભાઈના પૂજ્ય પિતા ગણપતિમાઈનો સ્વર્ગવાસ થયો અને તેઓ એકાકી બની ગયા આ દિવસનું વર્ણન કરતા દત્તભાઈ જણાવે છે કે 'તે દિવસે પિતાજી ખુશીમા હતા કંઈક

રાચનાના ખ્યાલથી તેમણે પુસ્તક માગ્યું, તો દુરંતી
 રીતે જ પૂ પ મ શ્રી ભદ્ર કરવિજયજીએ રચેલું અતિમ
 આરંભનાનું પુસ્તક હાથમાં આપ્યું તે સપૂર્ણ વાંચી
 સાનના પાન વાગે દેહ છોડ્યો.’

શ્રી હંતુભાઈએ ૯૦ મી ઓળીથી ઠામ એ વિહાર ચાલુ
 કર્યો તે આજ પર્યંત ચાલુ છે

તેમણે ૯૧ મી ઓળી એકોત્તર ઉપવાસ અને આય
 વિધી કરી તેમાં ભાવના થતા વચમાં મામળામણુ થયું

શ્રી હંતુભાઈએ નિપાણીમાં પૂ પ મહારાજશ્રી ભદ્ર
 કરવિજયજીની નિશામાં એવિહાર અકૂર્ણ કરી હતી ત્યાર
 ૧૧ સામરીમાં પ પૂ આ મ થી વિજયપ્રેમસૂરીશ્વરજી
 મહારાજની નિશામાં નવ એવિહારા ઉપવાસની કડક આરા
 ધના કરી હતી અને પૂ મુનિરાજશ્રી લલિતવિજયજી મહારાજ
 ઠહેમના નિપાણી ચાતુર્માસમાં ૧૦ એવિહાર ઉપવાસ કર્યો
 હતા, જે તેમની અન્નેડ તપશ્ચરિત્રનો પ્રત્યક્ષ પૂરાવો છે

આવી તપશ્ચર્યા કરનારમાં કેટલું મનોબળ જોઈએ,
 કેટલું શ્રદ્ધાબળ જોઈએ અને કેટલી સહનશ્ચરિત્ર જોઈએ
 તેની કલ્પના વાચકોએ સ્વયં કરી લેવી આ તપશ્ચર્યા કરતા
 કેટલીકવાર મરણાત ઉપસર્ગો પણ થયા છે અને નાની
 મોટી માદગીઓ પણ મહન કરવી પડી છે, પણ તેમણે
 કદી ઘેર્યું ગુમાવ્યું નથી કે શ્રદ્ધાનું પ્રમાણ ઘટાડ્યું નથી
 જ્યારે આવી માદગીના પ્રસંગો ઉપસ્થિત થતા, ત્યારે તેઓ
 ખુબ બારીકાઈથી પોતાનું આત્મનિરીક્ષણ કરતા અને ‘વાપ
 રવામાં કંઈ ખૂલ તો નથી થઈ?’ એ શોધો કાઢતા એ

ભૂલ દૂર કરતા ઘણી વાર સારું ન થતું ત્યારે પોતાના મનથી કંટપેતુ ઔષધ વાપરતા અને સારા થઈ જતા ! આજે શ્રદ્ધાનો ચમત્કાર કહો કે તપનો પ્રભાવ કહો પણ તેઓ આ રીતે કસોટીમાથી પાર ઉતરતા અને વધારે જવવત શ્રદ્ધા સાથે આગળની ઓળીઓમા પ્રવેશ કરતા

આ રીતે તેઓ શ્રી વર્ધમાન તપની ૧૦૦ મી ઓળી ન ૨૦૧૩ ના આસો સુદિ ૧૫ ના રોજ પૂર્ણ કરે છે અને જૈન શાસનના સોનેરી પૃષ્ઠો પર એમણે પોતાનું નામ સદા માટે અકિત કર્યું છે તેમજ વધારે ખુશીની વાત તો એ છે કે તેમનો પુત્ર ચક્રવર્તી કોલેજની મ પૂર્ણ કેળવણી પામેલો હોવા છતાં પિતાના પુનિત પગલે પ્રયાણ કરી શ્રી વર્ધમાન આયળિલ તપનો આરાધક બની ૩૬ મી ઓળી પૂર્ણ કરી ચૂક્યો છે

આ પ્રભાવક તપસ્વી શ્રી દ તુલાર્ધની જેટલી પ્રશંસા કરીએ તેટલી ઓછી જ છે આશા છે કે અન્ય મહાનુભાવો તેમના પગલે ચાલી તપનો મહિમા વિસ્તારશે અને એ રીતે જગતની જનતાને તરી જવાનો માર્ગ વધારે સરળ સુદર, ને વધારે ઉજ્જવળ બનાવશે

તપ અને તપસ્વી

તપની ગુણગાથા માથે

આય બિલ વર્ધમાન તપ ૧૦૦ ઝોળીના આરાધકની જીવનકથા

પ્રમશઃ

અનુભાષ ચીમનનાથ જવેરી

દિવ્યજ્ઞાન કાર્યાલય

મગસીની પોળ, અમદાવાદ

परमपूज्य गण्डाविरति सिद्धांतमहोदयि आचार्य देव
श्रीमद् विजयप्रेमरीयरत्न महाराज